

פרשת שמות - פרק א'

Et voici le nom des enfants d'Israël
qui sont venus
avec Yaâkov
ils vinrent chacun avec sa famille.

(א) ואלה שמות בני ישראל
הבאים מצרימה
את יעקב
איש וביתו באו:

Réouven, Chimôn, Lévi et Yéhouda.

(ב) ראובן שמעון לוי ויהודה:

Yissa'har, Zevouloun et Binyamin.

(ג) יששכר זבולון ובנימן:

Dan et Naphtali, Gad et Acher.

(ד) דן נפתלי גד ואשר:

Toutes les personnes
issues de la lignée de Yaâkov
étaient au nombre de soixante-dix ;
et Yossef était en Egypte.

(ה) ויהי כל נפש
י צאי ירך יעקב
שבעים נפש
ויوسف היה במצרים :

Yossef mourut
ainsi que tous ses frères
et que toute cette génération.

(ו) וימת יוסף
וכל אחיו
וכל הדור ההוא:

Et les enfants d'Israël avaient fructifié
pullulé et s'étaient multipliés ;
ils étaient devenus très forts
et la terre en fut remplie.

(ז) ובני ישראל פרו
וישקצו וירבו
ויעצמו במאד מאד
ותמלא הארץ אדם:

Un nouveau roi se leva
sur l'Egypte
qui ne connaissait pas Yossef.

(ח) ויקם מלך חדש
על מצרים
אשר לא ידע את יוסף:

Il dit à son peuple :
« Voici que le peuple des enfants d'Israël
est plus nombreux et plus puissant que nous.

(ט) ויאמר אל עמו
הנה עם בני ישראל
רב ועצום ממנו:

Allons, ingénions-nous contre lui
de peur qu'il ne se multiplie encore
et lorsque surviendra une guerre
il se rajoutera aussi à nos ennemis
et combattra contre nous
puis quittera le pays. »

(י) הבה נתחכמה לו
פן ירבה
והיה כי תקראנה מלחמה
ונוסף גם הוא על שנאינו
ונלחם בנו
ועלה מן הארץ:

Ils placèrent sur lui
des officiers de corvée

(יא) וישמו עליו
שרי מסים

afin de les opprimer par de durs travaux.
Il construisit des villes d'approvisionnement
pour Pharaon
Pitom et Ramsès.

למען ענ' תו בסבל תם
ויבן ערי מסכנות
לפרעה
את פתם ואת רעמסס:

Mais plus ils l'opprimèrent,
plus il se multiplia et plus il augmenta ;
ils furent dégoûtés des enfants d'Israël.

(יב) וכאשר יענו א' תו
כּו ירבה וכו יפר'ץ
ויקצו מפני בני ישראל:

Et les Egyptiens asservirent les enfants d'Israël
avec dureté.

(יג) ויעבדו מצרים את בני ישראל
בפחד:

Ils leur rendirent la vie amère
par de durs travaux
sur l'argile et les briques
et par tous les travaux des champs ;
tout leur labeur
qu'ils leur imposèrent avec dureté.

(יד) וימרו את חזיהם
בעב' דה קשה
בח'מר ובלבנים
ובכל עב' דה בשדה
את כל עב' דתם
אשר עבדו בהם בפחד:

Le roi d'Egypte s'adressa
aux sages-femmes juives
dont le nom de l'une était Chifra
et le nom de la deuxième Pouâ.

(טו) וי'אמר מלך מצרים
למילדת העברית
אשר שם האחת שפרה
ושם השנית פועה:

Il leur dit :
« Lorsque vous accoucherez les femmes juives
vous regarderez sur le siège d'enfantement ;
si c'est un garçon, vous le ferez mourir
et si c'est une fille, qu'elle vive. »

(טז) וי'אמר
בילדכן את העבריות
וראימן על האבנים
אם בן הוא והמתן א' תו
ואם בת הוא וחיה:

Mais les sages-femmes craignaient D.
et ne firent pas
ce que leur avait dit le roi d'Egypte ;
et elles laissèrent vivre les enfants.

(יז) ותיראן המילדת את האל'קים
ול'א עשו
כאשר דבר אליהן מלך מצרים
ותחנין את הילדים:

Le roi d'Egypte appela les sages-femmes.
Il leur dit:
« Pourquoi avez-vous fait une telle chose ;
vous avez laissé vivre les garçons ? »

(יח) ויקרא מלך מצרים למילדת
וי'אמר להן
מדוע עשימן הדבר הזה
ותחנין את הילדים:

Les sages-femmes répondirent à Pharaon:
« car les femmes juives ne sont pas comme les Egyptiennes;
elles sont habiles ;
avant que la sage-femme n'arrive auprès d'elles
elles sont délivrées. »

(יט) ות'אמרן המילדת אל פרעה
כי לא כנשים המצרי'ת העברית
כי חיות הנה
בטרם תבוא אלן המילדת
וילדו:

D. fit du bien aux sages-femmes,
le peuple se multiplia
et il devint très puissant.

(כ) וַיִּיטֵב אֶל הַיָּמִים לְמִילְדוֹת
וַיִּרְבּוּ הָעָם
וַיַּעֲצֵמוּ מְאֹד:

Comme les sages-femmes avaient craint D.,
il leur fit des maisons.

(כא) וַיְהִי כִּי יָרְאוּ הַמִּילְדוֹת אֶת הָאֱלֹהִים
וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים:

Pharaon ordonna à tout son peuple
en disant :
« Tout mâle nouveau né
jetez le dans le fleuve
et toute fille, laissez la vivre. »

(כב) וַיִּצְוּ פַרְעֹה לְכָל עַמּוֹ
לֵאמֹר
כָּל בְּכוֹר הַיְלֹוד
הִיא רְחַם תִּשְׁלִיכֶהוּ
וְכָל הַבֵּת תַּחְיֶינָה:

רש"י

Et voici le nom des enfants d'Israël :
Bien qu'on les ait déjà comptés
de leur vivant,
en donnant leurs noms,
on les compte à nouveau
après leur mort.
C'est pour nous montrer combien ils sont aimés
car ils sont comparés aux étoiles
qu'Il fait sortir et rentrer
en les comptant et les nommant.
Comme il est dit :
« Il fait sortir leur armée en les comptant,
Il les appelle toutes par leurs noms. »

(א) ואלה שמות בני ישראל -
אף על פי שמנאן
בחייהן
בשמותם
חזר ומנאן
במיתתן
להודיע חבתן
שנמשלו לכוכבים
שמוציאן ומכניסן
במספר ובשמותם
שנאמר
המוציא במספר צבאם
לכלם בשם יקרא:

Et Yossef était en Egypte :
Et pourtant lui et ses fils
étaient compris dans le nombre des soixante-dix.
Que vient-on donc nous apprendre ?
Ne savions-nous donc pas
qu'il était en Egypte ?
Mais c'est pour te faire connaître
la vertu de Yossef.
C'est le même Yossef
qui était berger du troupeau de son père.
C'est le même Yossef qui était en Egypte
et qui est devenu roi
et il s'est maintenu dans sa vertu.

(ב) ויוסף היה במצרים -
והלא הוא ובניו
היו בכלל שבעים
ומה בא ללמדנו
וכי לא היינו יודעים
שהוא היה במצרים
אלא להודיעך
צדקתו של יוסף.
הוא יוסף
הרועה את צאן אביו.
הוא יוסף שהיה במצרים
ונעשה מלך
ועומד בצדקו:

Un nouveau roi se leva :

(ח) ויקם מלך חדש -

Rav et Chmouël (sont en opposition) :
L'un dit qu'il était réellement nouveau
et l'autre dit qu'il avait décidé de nouveaux décrets.

רב ושמואל
חד אמר חדש ממש
וחד אמר שנתחדשו גזירותיו:

Qui ne connaissait pas :
Il faisait
comme s'il ne connaissait pas.

אשר לא ידע -
עשה עצמו
כאלו לא ידע:

Ingénions nous contre lui :
Contre ce peuple.
Ingénions nous à trouver quoi faire contre lui.
Et nos sages expliquent :
Soyons plus habiles
que le sauveur d'Israël
en les punissant par l'intermédiaire de l'eau.
Car Il avait juré
qu'Il n'amènerait plus le déluge sur le monde
mais ils n'avaient pas compris
que c'est sur le monde tout entier
qu'Il ne devait plus amener (le déluge)
mais sur une seule nation, Il pouvait en amener.

(י) נתחכמה לו -
לעם.
נתחכמה מה לעשות לו
ורבותינו דרשו
נתחכם
למושיעם של ישראל
לדונם במים
שכבר נשבע
שלא יביא מבול לעולם
והם לא הבינו
שעל כל העולם
אינו מביא
אבל הוא מביא על אומה אחת:

Chifra :
C'est Yo'héved.
Parce qu'elle donne des soins à l'enfant. (שפר – le rendait beau)

(טו) שפרה -
זו יוכבד.
על שם שמשפרת את הולד:

Pouâ :
C'est Myriam.
Parce qu'elle parle (פעה),
elle cause et elle bavarde avec l'enfant
comme font les femmes
pour calmer un bébé qui pleure.

פועה -
זו מרים.
על שם שפועה
ומדברת והוגה לולד
כדרך הנשים
המפייסות תינוק הבוכה:

Si c'est un fils :
Il ne se souciait
que des garçons
car ses astrologues lui avaient dit
que plus tard naîtrait un fils
qui le sauverait.

(טז) אם בן הוא וגו' -
לא היה מקפיד
אלא על הזכרים
שאמרו לו אצטגנינו
שעתיד להולד בן
המושיע אותם:

Il leur fit des maisons :
Des maisons de Prêtres, Léviim et de royauté
qui sont appelées maisons.
« Il construisit la maison de D. et la maison du roi ».
Prêtres et Léviim issus de Yo'héved
et la royauté issue de Myriam.

(כא) ויעש להם בתים -
בתי כהונה ולויה ומלכות
שקרויין בתים.
ויבן את בית ד' ואת בית המלך.
כהונה ולויה מיוכבד.
ומלכות ממרים

Comme c'est mentionné dans le traité de Sota.

A tout son peuple :
Contre eux aussi il a décrété.
Le jour où Moché est né,
ses astrologues lui ont dit :
« Aujourd'hui est né celui qui les délivrera
et nous ne savons pas
s'il est né chez les Egyptiens
où chez les Hébreux.
Nous voyons aussi
qu'il finira par être frappé par l'eau ».
C'est pourquoi
ce même jour il donna l'ordre
aussi contre les Egyptiens.
Comme il est dit :
« Tout fils qui est né... »
Il n'est pas dit :
« Qui est né chez les Hébreux ».
Ils ne savaient pas
que plus tard il serait puni
à cause des eaux de Mériba.

כדאיתא במסכת סוטה:

(כב) לכל עמו -
אף עליהם גזר
יום שנולד משה
אמרו אצטגנינו
היום נולד המושיע
ואין אנו יודעים
אם ממצרים
אם מישראל
ורואין אנו
שסופו ללקות במים
לפיכך
גזר אותו היום
אף על המצרים
שנאמר
כל הבן הילוד
ולא נאמר
הילוד לעברים
והם לא היו יודעים
שסופו ללקות
על מי מריבה:

פרשת שמות - פרק ב'

Un homme de la famille de Lévi alla
et il épousa une fille de Lévi.

(א) וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי
וַיִּשָׂא אֶת בַּת לֵוִי:

La femme conçut
et elle enfanta un fils.
Elle vit qu'il était beau
et elle le cacha pendant trois mois.

(ב) וַתֵּהָרֵא הָאִשָּׁה
וַתֵּלֶד בֵּן
וַתִּרְאֶה אֶת הַיָּלֵד כִּי טוֹב הוּא
וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחַיִם:

Et ne pouvant plus le cacher,
elle prépara un panier en osier,
elle l'enduisit de bitume et de poix,
elle y plaça l'enfant
et le déposa dans les roseaux
au bord du fleuve.

(ג) וְלֹא אֵינָהּ עוֹד הִצְפִּינוּ
וַתִּשָׂא לָהּ תִּבְתָּ גֹמָא
וַתַּחְמְרָהּ בַּחֲמֶר וּבְצִפָּת
וַתִּשֶׂם בָּהּ אֶת הַיֵּלֶד
וַתִּשֶׂם בְּסוּף
עַל שִׁפְתֵי הַיָּרְדֵּן:

Sa soeur se tint de loin
afin d'observer ce qui lui arriverait.

(ד) וַתִּתְצַב אַחֲתוֹ מֵרֶחֶק
לִדְעוּהָ מֶה יַעֲשֶׂה לָּהּ:

La fille de Pharaon descendit
pour se baigner vers le fleuve ;
et ses compagnes
allaient sur la rive du fleuve.
Elle aperçut le berceau
parmi les roseaux.
Elle envoya sa servante
et le prit.

(ה) ותרד בת פרע'ה
לרחץ על הנהר
ונערותיה
הלכות על יד הנהר
ותרא את התבה
בתוך הסוף
ותשלח את אמתה
ותקחה:

Elle l'ouvrit et y vit l'enfant ;
et voici que l'enfant pleurait.
Elle eut pitié de lui
et dit: « C'est un enfant des hébreux. »

(ו) ותפתח ותראהו את הילד
והנה נער בכה
ותחמל עליו
ותאמר מילדי העברים זה:

Sa soeur dit à la fille de Pharaon:
« Faut-il aller chercher
une nourrice parmi les femmes juives
qui t'allaitera cet enfant ? »

(ז) ותאמר אחותו אל בת פרע'ה
האלך וקראתי לך
אשה מינקת מן העבריות
ותניק לך את הילד:

La fille de Pharaon lui répondit:
« Va ».
La jeune fille alla
et appela la mère de l'enfant.

(ח) ותאמר לה בת פרע'ה
לכי
ותלך העלמה
ותקרא את אם הילד:

La fille de Pharaon lui dit :
« Emporte cet enfant
et allaite-le moi
et je t'en donnerai ton salaire. »
Cette femme prit l'enfant
et l'allaita.

(ט) ותאמר לה בת פרע'ה
היליכי את הילד הזה
והינקהו לי
ואני אתן את שכרך
ותקח האשה הילד
ותניקהו:

L'enfant devenu grand,
elle l'envoya chez la fille de Pharaon
et il devint son fils.
Elle le nomma Moché
car elle dit :
« Parce que je t'ai tiré des eaux. »

(י) ויגדל הילד
ותבאהו לבת פרע'ה
ויהי לה לבן
ותקרא שמו משה
ותאמר
כי מן המים משיתהו:

Et ce fut durant ces jours,
Moché grandit.
Il sortit chez ses frères
et vit leur lourde peine.
Il aperçut un home Egyptien
frapper un homme Hébreu
parmi ses frères.

(יא) ויהי בימים ההם
ויגדל משה
ויצא אל אחיו
וירא בסבלתם
וירא איש מצרי
מכה איש עברי
מאחור:

Il se tourna ici et là
et vit qu'il n'y avait pas d'homme.
Il frappa l'Egyptien
et l'ensevelit dans le sable.

(יב) וַיִּפֹּן כֹּה וְכֹה
וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ
וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי
וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל:

Il sortit le deuxième jour,
et voici deux hommes Hébreux
qui se disputaient.
Il dit au coupable:
« Pourquoi frappes-tu ton prochain ? »

(יג) וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשֵּׁנִי
וַהֲנִה שְׁנַי אֲנָשִׁים עִבְרִים
נֹצִים
וַיֹּאמֶר לְרֹשָׁע
לָמָּה תִכֶּה רֵעֶךָ:

Il répondit:
« Qui t'a placé
comme notable, prince et juge sur nous ?
Est-ce pour me tuer que tu parles
comme tu as tué l'Egyptien ? »
Moché prit peur et dit:
« Certes, la chose est connue ».

(יד) וַיֹּאמֶר
מִי שָׂמַךְ
לְאִישׁ שָׂר וְשׁוֹפֵט עָלֵינוּ
הֲלֹהֵרַגְנִי אִתָּהּ אִמֵּר
כַּאֲשֶׁר הִרְגִית אֶת הַמִּצְרִי
וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר:

Pharaon entendit cette chose
et voulut tuer Moché.
Moché s'enfuit de devant Pharaon
et s'installa dans le pays de Midian.
Il s'assit près du puits.

(טו) וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה
וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגוֹ אֶת מֹשֶׁה
וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה
וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן
וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר:

Et le prêtre de Midian
avait sept filles.
Elles vinrent puiser
et remplirent les abreuvoirs
afin d'abreuver le troupeau de leur père.

(טז) וּלְכֹהֵן מִדְיָן
שִׁבְעַת בָּנוֹת
וַתָּבֹא אֹנָה וַתְּדַלְגֶּה
וַתִּמְלֵאנָה אֶת הַרְהָטִים
לְהַשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן:

Les bergers arrivèrent
et les chassèrent.
Moché se leva et prit leur défense
et abreuva leur bétail.

(יז) וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים
וַיִּגְרְשׁוּם
וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיּוֹשֶׁעַן
וַיִּשְׁקֵן אֶת צֹאנָם:

Elles retournèrent chez Réouël leur père.
Il leur demanda :
« Pourquoi rentrez-vous si tôt aujourd'hui ? »

(יח) וַתָּבֹא אֹנָה אֶל רְעוּאֵל אֲבִיהֶן
וַיֹּאמֶר
מַדּוּעַ מְהֵרָתֶן בֹּא הַיּוֹם:

Elles répondirent :
« Un homme Egyptien
nous a délivrées des bergers
et a aussi puisé pour nous

(יט) וַתֹּאמְרֶן
אִישׁ מִצְרִי
הֲצִילָנוּ מִיַּד הָרֹעִים
וְגַם דָּלָה דָּלָה לָנוּ

et a abreuvé le troupeau. »

וַיִּשְׁקֵן אֶת הַצֹּאן:

Il dit à ses filles :

(כ) וַיֹּאמֶר אֶל בְּנֵי תִיבָה

« Et où est-il ?

וְאֵיזוֹ

Pourquoi avez-vous abandonné cet homme ?

לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּם אֶת הָאִישׁ

Appelez-le et qu'il mange du pain. »

קִרְאוּ לוֹ וְיֵאָכֵל לֶחֶם:

Moché accepta

(כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה

de demeurer avec cet homme.

לְשִׁבְתָּ אֶת הָאִישׁ

Il donna sa fille Tsipora à Moché.

וַיִּתֵּן אֶת צִפּוֹרָה בְּתוּלָתוֹ לְמֹשֶׁה:

Elle enfanta un enfant:

(כב) וַתֵּלֶד בֶּן

Il lui donna le nom de Guerchom

וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ גֵרְשׁוֹן

en disant :

כִּי אָמַר

« J'étais étranger sur une terre étrangère ».

גֵר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נְכַרְיָה:

Et ce fut au cours de ces nombreuses années ;
le roi d'Egypte mourut.

(כג) וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם

Les enfants d'Israël gémissent de leur travail
et se lamentèrent.

וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם

וַיִּגְאָחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֵבֶר דָּהָר

Leur plainte monta vers D.

וַיִּזְעֻקוּ

Du sein de l'esclavage.

וַתַּעַל שׁוֹנְעֹתָם אֶל הָאֵל קַיִם

מִן הָעֵבֶר דָּהָר:

D. entendit leur supplication ;

(כד) וַיִּשְׁמַע אֵל קַיִם אֶת נַאֲקָתָם

il se souvint de son alliance

וַיִּזְכֹּר אֵל קַיִם אֶת בְּרִיתוֹ

avec Avraham, Yits'hak et Yaâcov.

אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:

D. vit les enfants d'Israël ;

(כה) וַיִּרְא אֵל קַיִם אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

D. su.

וַיִּדַע אֵל קַיִם:

רש"י

Il épousa une fille de Lévi :

(א) וַיִּקַּח אֶת בֵּת לֵוִי -

Il était séparé d'elle

פְּרוּשׁ הָיָה מִמֶּנָּה

à cause du décret de Pharaon.

מִפְּנֵי גְזִירַת פֶּרַעַה

(Puis il l'a reprise.

(וְחָזַר וּלְקַחָהּ

C'est ce que signifie le terme « il alla ».

וְזֶה וַיֵּלֶךְ

Il a suivi le conseil de sa fille

שֶׁהֵלֵךְ בְּעֵצַת בְּתוּ

qui lui avait dit :

שְׂאִמְרָהּ לוֹ

« Ta décision est plus dure que celle de Pharaon.

גִּזְרַתְךָ קָשָׁה מִשֶּׁל פֶּרַעַה

Pharaon n'a décrété que sur les garçons

אִם פֶּרַעַה גָּזַר עַל הַזְּכָרִים

et toi tu supprimes aussi les filles.)

וְאַתָּה גַּם כֵּן עַל הַנְּקִיבוֹת.)

Il l'a reprise

וְהַחֲזִירָהּ

et a fait un deuxième mariage.

וַעֲשֵׂה בָּהּ לְקֻחוּיִן שְׁנִיִּים.

Elle avait elle-même retrouvé sa jeunesse.

וְאִף הִיא נִהְפְּכָה לְהִיּוֹת נַעֲרָה.

Elle avait 130 ans
 puisqu'elle était née en arrivant en Egypte
 entre les murailles.
 Or, ils sont restés là-bas 210 ans
 et lorsqu'ils sont sortis,
 Moché avait 80 ans.
 Donc lorsqu'elle le mit au monde
 elle avait 130 ans
 et le texte l'appelle « fille de Lévi ».

ובת ק"ל שנה היתה
 שנולדה בבואה למצרים
 בין החומות.
 ומאתים ועשר שנה נשתהו שם
 וכשיצאו
 היה משה בן שמונים שנה.
 אם כן כשנתעברה ממנו
 היתה בת מאה ושלושים
 וקורא אותה בת לוי:

Qu'il était beau :
 Lorsqu'il est né
 la maison toute entière s'est remplie de lumière.

(ב) כי טוב הוא -
 כשנולד
 נתמלא הבית כולו אורה:

De bitume et de poix :
 De poix de l'extérieur
 et de bitume de l'intérieur.
 Afin que ce juste ne sente pas
 la mauvaise odeur de la poix.

(ג) בחמר ובזפת -
 זפת מבחוץ
 וטיט מבפנים
 כדי שלא יריח אותו צדיק
 ריח רע של זפת:

Elle ouvrit, elle l'y vit :
 Qui a-t-elle vu ?
 L'enfant.
 Voilà pour le sens simple.
 Et selon le Midrach :
 elle vit avec lui la présence divine.

(ו) ותפתח ותראהו -
 את מי ראתה
 הילד
 זהו פשוטו.
 ומדרשו
 שראתה עמו שכינה:

Parmi les femmes juives :
 Cela nous apprend
 qu'elle l'avait emmené
 auprès de nombreuses femmes Egyptiennes
 pour le faire allaiter
 mais il refusait
 parce que plus tard il devrait parler avec la présence divine.

(ז) מן העבריות -
 מלמד
 שהחזירתו
 על מצריות הרבה
 לינק
 ולא ינק
 לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה:

Moché grandit :
 Mais c'est déjà écrit :
 « Et l'enfant grandit ? »
 Rabbi Yéhouda de Rabbi Elâzar dit :
 « Le premier parle de la taille,
 le deuxième de la dignité
 car Pharaon l'avait nommé chef de sa maison. »

(יא) ויגדל משה -
 והלא כבר כתב
 ויגדל הילד.
 אמר רבי יהודה ברבי אלעזר
 הראשון לקומה
 והשני לגדולה
 שמינהו פרעה על ביתו:

Il vit qu'il n'y avait pas d'homme :
 Qu'il n'y avait pas d'homme

(יב) וירא כי אין איש -
 שאין איש

qui sortirait plus tard de lui qui se convertirait.	עתידי לצאת ממנו שיתגייר:
Deux hommes Hébreux : Datan et Aviram Ce sont eux qui garderont de la Manne.	(יג) שני אנשים עברים - דתן ואבירם הם שהותירו מן המן:
Pourquoi frappes-tu ? Bien qu'il ne l'ait pas encore frappé il est appelé <i>Racha</i> (méchant) seulement pour avoir levé la main.	למה תכה - אף על פי שלא הכהו נקרא רשע בהרמת יד:
Est-ce pour me tuer que tu parles ? On apprend d'ici qu'il l'avait tué par le Nom Divin.	(יד) הלהרגני אתה אומר - מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש:
Moché prit peur : A expliquer suivant le sens littéral. Et selon le Midrash : Il se souciait de voir en Israël des "méchants", des délateurs. Il se disait donc : « Peut-être ne méritent-ils plus d'être délivrés. »	ויירא משה - כפשוטו. ומדרשו דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל:
Il voulut tuer Moché : Il l'a livré à l'exécuteur pour le mettre à mort mais l'épée n'a pas eu prise sur lui. C'est ce que dira Moché: « Il m'a délivré de l'épée de Pharaon. »	(טו) ויבקש להרוג את משה - מסרו לקוסטינר להרגו ולא שלטה בו החרב הוא שאמר משה ויצילני מחרב פרעה:
Il s'assit près d'un puits : Il prit leçon de Yaâcov qui a rencontré sa compagne près du puits.	וישב על הבאר - למד מיעקב שנזדווג לו זוווג על הבאר:
Pourquoi avez-vous abandonné : Il a reconnu en lui qu'il était d la descendance de Yaâcov car les eaux étaient montées vers lui.	(כ) למה זה עזבתן - הכיר בו שהוא מזרעו של יעקב שהמים עולים לקראתו:

Et Moché faisait paître
le bétail de Yitro son beau-père,
le prêtre de Midian.
Il avait conduit le bétail
au fond du désert ;
il arriva à la montagne de D.
A 'Horèv.

(א) ומֹשֶׁה הָיָה רֹעֵה
אֶת צֹאן יִתְרוֹ חַתָּנוֹ
כִּי הוּא מִדִּיָּן
וַיְנַהֵג אֶת הַצֹּאן
אֲחֵר הַמִּדְבָּר
וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֵל קַיִם
חַרְרֹבִים:

Un ange de D. lui apparut
dans une flamme de feu
du milieu du buisson.
Et voici que le buisson
était en feu
mais le buisson ne se consumait pas.

(ב) וַיֵּרָא מְלַאכֵי ד' אֵלָיו
בְּלִבְתַּת אֵשׁ
מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה
וַיֵּרָא וַהֲנִה הַסִּנֵּה
בְּעֵר בָּאֵשׁ
וְהַסִּנֵּה אֵינּוּ אֹכֵל:

Moché dit :
« Je vais m'écarter et voir
ce grand phénomène ;
pourquoi le buisson ne brûle pas ! »

(ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֲסַרְהָ נָא וְאֶרְאֶהָ
אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדוֹל הַזֶּה
מִדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסִּנֵּה:

D. vit
qu'il s'écarterait pour regarder.
D. l'appela
du milieu du buisson.
Il dit : "Moché, Moché"
Il répondit : "Me voici".

(ד) וַיֵּרָא ד'
כִּי סָר לְרִאוֹת
וַיִּקְרָא אֵלָיו אֵל קַיִם
מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר הַנְּנִי:

Il dit :
« Ne t'approche pas d'ici !
Enlève tes chaussures de tes pieds
car l'endroit où tu te trouves
est une terre sainte. »

(ה) וַיֹּאמֶר
אֵל תִּקְרַב הֲלֹם
שֶׁל נַעֲלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ
כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו
אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא:

Il dit :
« Je suis le D. de ton père,
le D. d'Avraham, le D. d'Its'hak
et le D. de Yaâkov. »
Moché cacha son visage
car il avait peur de regarder D.

(ו) וַיֹּאמֶר
אֲנִי כִי אֵל קַיִם אָבִיךָ
אֵל קַיִם אַבְרָהָם אֵל קַיִם יִצְחָק
וְאֵל קַיִם יַעֲקֹב
וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו
כִּי יָרָא מִהִבֵּית אֵל הָאֵל קַיִם:

D. dit :
« J'ai vu l'humiliation de Mon peuple
qui est en Egypte ;
et sa plainte J'ai entendu

(ז) וַיֹּאמֶר ד'
כִּי רָאִיתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי
אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם
וְאֶת צַעֲקוֹתָם שְׁמַעְתִּי

contre ses oppresseurs
car Je sais ses souffrances.

מפני נִגְשִׁיו
כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכּוֹתָיו:

Je suis descendu pour le sauver
de la main de l’Egypte
et pour le faire monter de ce pays
vers une terre belle et spacieuse,
vers une terre ruisselante de lait et de miel,
vers le pays du Cananéen et du 'Hittite
et de l’Amoréen et du Phérézéen et du 'Hévéen et du Jébuséen.

(ח) וַאֲרַד לְהַצִּילוֹ
מִיַּד מִצְרַיִם
וּלְהַעֲלִיתוֹ מִן הָאָרֶץ הַהִוא
אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחְבָּה
אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ
אֶל מְקוֹם הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי
וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי:

Et maintenant, voici que la plainte des enfants d’Israël
est venue à Moi ;
et même, J’ai vu la tyrannie
dont les Egyptiens les accablent.

(ט) וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בָּאָה אֵלַי
וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלַּחֲץ
אֲשֶׁר מִצְרַיִם לִּלְחֹצִים אֹתָם:

Et maintenant,
va, et Je t’enverrai chez Pharaon ;
et fait sortir Mon peuple, les enfants d’Israël
de l’Egypte. »

(י) וְעַתָּה
לֵךְ וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל פַּרְעֹה
וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם:

Moché dit à D. :
« Qui suis-je pour aller chez Pharaon
et pour que je fasse sortir les enfants d’Israël d’Egypte »

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֵל קִים
מִי אֲנִי כִּי כִּי אֵלֶיךָ אֶל פַּרְעֹה
וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:

Il dit :
« C’est que Je serai avec toi ;
et ce sera comme signe pour toi
que c’est Moi qui t’envoie ;
quand tu auras fait sortir le peuple d’Egypte
vous servirez D.
sur cette montagne. »

(יב) וַיֹּאמֶר
כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ
וְזָה לְךָ הָאוֹת
כִּי אֲנִי כִּי שְׁלַחְתִּיךָ
בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם
תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֵל קִים
עַל הַהָר הַזֶּה:

Moché dit à D. :
«Voici que je vais aller chez les enfants d’Israël
et je leur dirai :
“Le D. de vos pères
m’a envoyé vers vous.”
Et s’ils me disent :
“Quel est son nom ?”
Que leur dirai-je ? »

(יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֵל קִים
הִנֵּה אֲנִי כִּי בָא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתִּי לָהֶם
אֵל קִי אֲבוֹתֵיכֶם
שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם
וְאָמְרוּ לִי
מַה שְּׁמוֹ
מַה אֶמַּר אֲלֵהֶם:

D. dit à Moché :
« Je suis qui Je suis ».
Il dit :

(יד) וַיֹּאמֶר אֵל קִים אֶל מֹשֶׁה
אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה
וַיֹּאמֶר

« Ainsi tu diras aux enfants d'Israël
 "Je suis" m'a envoyé auprès de vous. »

כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲהִיָּה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם:

D. dit encore à Moché :
 « Ainsi tu diras aux enfants d'Israël :
 Hachem le D. de vos pères,
 le D. d'Avraham, le D. d'Its'hak
 et le D. de Yaâkov
 m'a envoyé vers vous.
 Tel est Mon nom à jamais
 et telle sera Mon invocation à chaque génération ».

(טו) וַיֹּאמֶר עוֹד אֶל קַיִם אֶל מֹשֶׁה
 כֹּה תֹאמַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 ד' אֵל קַי אָב תִּיכֶם
 אֵל קַי אַבְרָהָם אֵל קַי יִצְחָק
 וְאֵל קַי יַעֲקֹב
 שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם
 זֶה שְׁמִי לְעַלְמַי
 וְזֶה זִכְרִי לְדֹרֹדֹר:

Va et rassemble les anciens d'Israël
 et dis leur :
 « Hachem le D. de vos pères
 m'est apparu ;
 le D. d'Avraham, d'Its'hak et Yaâkov
 en disant :
 "Je me suis souvenu de vous
 et de ce qu'on vous a fait en Egypte.

(טז) לֵךְ וְאַסְפַּת אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
 ד' אֵל קַי אָב תִּיכֶם
 נִרְאָה אֵלַי
 אֵל קַי אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב
 לֵאמֹר
 פָּקֹד פְּקֹדְתִי אֶתְכֶם
 וְאֵת הַעֲשׂוֹי לְכֶם בְּמִצְרַיִם:

Et J'ai dit :
 Je vous ferai monter de l'esclavage de l'Egypte
 vers le pays du Cananéen, du Hittite
 et de l'Amoréen et du Phérezéen et du Hévéen et du Jébuséen;
 vers un pays ruisselant de lait et de miel".

(יז) וְאָמַר
 אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מִעֲבָדֵי מִצְרַיִם
 אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי
 וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי
 אֶל אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

Ils écouteront ta voix ;
 tu iras toi et les anciens d'Israël
 chez le roi d'Egypte.
 Vous lui direz :
 "Hachem le D. des Hébreux
 s'est manifesté à nous.
 Et maintenant, nous voudrions aller
 à trois journées de chemin
 dans le désert
 et nous sacrifierons à Hachem notre D."

(יח) וְשָׁמְעוּ לְקוֹלְךָ
 וּבֵאתָ אִתָּהּ וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל
 אֶל מֶלֶךְ מִצְרַיִם
 וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו
 ד' אֵל קַי הָעִבְרָיִים
 נִקְרָה עָלֵינוּ
 וְעַתָּה נֵלְכָה נָא
 דֶּרֶךְ שְׁלִשֵׁת יָמִים
 בַּמִּדְבָּר
 וְנִזְבְּחָה לְד' אֵל קַיִנוּ:

Et Moi Je sais
 que le roi d'Egypte ne vous permettra pas
 de partir
 et même pas avec une main puissante.

(יט) וְאָנֹכִי יֹדְעֹתִי
 כִּי לֹא יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם
 לָהֶלֶךְ
 וְלֹא יִבְיֹד חֲזָקָה:

J'enverrai Ma main,
 Je frapperai l'Egypte

(כ) וְשַׁלַּחְתִּי אֶת יָדִי
 וְהִכִּיתִי אֶת מִצְרַיִם

par tous mes prodiges
que J'accomplirai parmi lui ;
et après cela, il vous renverra.

בְּכָל נִפְלְאוֹתַי
אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ
וְאַחֲרַי כֵּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם:

Je ferai trouver grâce à ce peuple
aux yeux des Egyptiens.
Lorsque vous partirez,
vous ne partirez pas les mains vides.

(כא) וְנָתַתִּי אֶת חַן הַעַם הַזֶּה
בְּעֵינֵי מִצְרַיִם
וְהָיָה כִּי תֵלְכוּן
לֹא תֵלְכוּ רֵיקָם:

Chaque femme demandera à sa voisine
et à l'habitante de sa maison
des ustensiles en argent
et des ustensiles en or et des vêtements ;
vous en revêtirez vos fils et vos filles
et vous dépouillerez l'Egypte.»

(כב) וְשָׁאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ
וּמֵגֵרַת בֵּיתָהּ
כְּלֵי כֶסֶף
וְכְלֵי זָהָב וְשִׁמְלֹת
וְשִׂמְתֶם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֵי תִיכֶם
וְנִצַּלְתֶּם אֶת מִצְרַיִם:

רש"י

Au fond du désert :
Pour s'écarter du vol
afin que ses troupeaux n'aillent pas brouter
dans les champs appartenant à autrui.

(א) אחר המדבר -
להתרחק מן הגזל
שלא ירעו
בשדות אחרים:

Car Je sais ses souffrances :
Comme : Et Hachem sus.
C'est-à-dire :
car J'ai mis mon cœur
à comprendre et à savoir
ses souffrances ;
et Je ne me suis pas caché les yeux,
et Je ne me suis pas bouché les oreilles
à leurs cris.

(ז) כי ידעתי את מכאביו -
כמו וידע אלקים
כלומר
כי שמתִי לב
להתבונן ולדעת
את מכאוביו
ולא העלמתי עיני
ולא אאטום את אזני
מצעקתם :

Qui suis-je ?
En quoi suis-je important
pour parler aux rois ?

(יא) מי אנכי -
מה אני חשוב
לדבר עם המלכים:

Et pour que je fasse sortir les enfants d'Israël :
Et même si j'étais important
en quoi Israël méritent-ils
que Tu leur fasses un miracle
et que je les fasse sortir d'Egypte ?

- וכי אוציא את בני ישראל -
ואף אם חשוב אני
מה זכו ישראל
שתעשה להם נס
ואוציאם ממצרים:

Il dit : « C'est que Je serai avec toi » :
Il répond à la première question en premier

(יב) ויאמר כי אהיה עמך -
השיבו על ראשון ראשון

et à la dernière question en dernier.
 Pour ce que tu as dit :
 « Qui suis-je pour aller chez Pharaon ? »
 Ce n'est pas de toi qu'il s'agit,
 c'est de Moi
 « car Je serai avec toi » ;
 et ceci,
 cette apparition que tu as vue au buisson,
 sera pour toi comme signe
 que c'est Moi qui t'ai envoyé
 et que tu réussiras dans ta mission.
 Je suis capable de les sauver.
 Comme tu as vu
 le buisson accomplit Ma mission
 sans être consumé,
 de même aussi tu rempliras Ma mission
 et tu ne seras pas endommagé.
 Et pour ce que tu as demandé :
 « Quel mérite à Israël
 pour qu'ils sortent d'Egypte ? »
 Cette sortie à pour Moi une grande importance
 car ils sont destinés à recevoir la Thora
 sur cette montagne
 trois mois après leur sortie d'Egypte.
 Autre explication :
 « Car Je serai avec toi »
 Et ceci, le fait que tu réussiras ta mission,
 sera pour toi comme signe
 pour une autre promesse
 que Je te promets
 que lorsque tu les sortiras d'Egypte.
 Vous Me servirez sur cette montagne,
 Vous recevrez la Thora dessus.
 Voilà le mérite qu'attend Israël.

Tel est Mon nom à jamais :
 Il manque le Vav.
 Pour nous dire : tiens le caché
 afin qu'il ne soit pas prononcé comme il est écrit.

Et ils écouteront ta voix :
 D'eux-mêmes.
 Du moment que tu leur tiendras ce langage,
 ils écouteront ta voix
 car ils possèdent déjà ce signe
 de Yaâkov et Yossef

ועל אחרון אחרון.
 שאמרת
 מי אנכי כי אלך אל פרעה
 לא שלך היא
 כי אם משלי
 כי אהיה עמך
 וזה
 המראה אשר ראית בסנה
 לך האות
 כי אנכי שלחתיך
 ותצליח בשליחותי
 וכדאי אני להציל
 כאשר ראית
 הסנה עושה שליחותי
 ואיננו אוכל
 כך תלך בשליחותי
 ואינך ניזוק.
 וששאלת
 מה זכות יש לישראל
 שיצאו ממצרים
 דבר גדול יש לי על הוצאה זו
 שהרי עתידים לקבל התורה
 על ההר הזה
 לסוף שלשה חדשים שיצאו ממצרים.
 דבר אחר
 כי אהיה עמך
 וזה שתצליח בשליחותך
 לך האות
 על הבטחה אחרת
 שאני מבטיחך
 שכשתוציאו ממצרים
 תעבדון אותי על ההר הזה
 שתקבלו התורה עליו
 והיא הזכות העומדת לישראל.

(טו) זה שמי לעלם -

חסר וי"ו

לומר העלימהו

שלא יקרא ככתבו:

(יח) ושמעו לקולך -

מאליהם

מכיון שתאמר להם לשון זה

ישמעו לקולך

שכבר סימן זה מסור בידם

מיעקב ומיוסף

étant donné que c'est par ce langage qu'ils sont délivrés.

Yaâkov leur avait dit :

« Et D. se souviendra de vous ».

Yossef leur a dit :

« Quand D. se souviendra de vous ».

שבִּלְשׁוֹן זֶה הֵם נִגְאָלִים
יעֲקֹב אָמַר לָהֶם
וְאֵלֵקִים פִּקֹּד יִפְקֹד אֶתְכֶם
יוֹסֵף אָמַר לָהֶם
פִּקֹּד יִפְקֹד אֵלֵיכֶם אֶתְכֶם:

Le roi d'Egypte ne vous permettra pas de partir:

Si Je ne lui montre pas

Ma main puissante,

c'est à dire

tant que Je ne lui aurai pas fait connaître

Ma main puissante,

il ne vous laissera pas partir.

(יט) לֹא יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְהֵלוֹךְ -
אִם אֵין אֲנִי מֵרָאָה לוֹ
יַדִּי הַחֲזָקָה
כְּלוּמַר
כֹּל עוֹד שְׂאִין אֲנִי מוֹדִיעוֹ
יַדִּי הַחֲזָקָה
לֹא יִתֵּן אֶתְכֶם לְהֵלוֹךְ:

פרשת שמות - פרק ד'

Moché répondit et dit :

« Certainement ils ne me croiront pas

et ils n'écouteront pas ma voix

parce qu'ils diront :

« D. ne t'est pas apparu ! »

(א) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
וְהֵן לֹא יֵאֱמִינוּ לִי
וְלֹא יִשְׁמְעוּ בְּקוֹלִי
כִּי יֹאמְרוּ
לֹא נִרְאָה אֱלֹהֵיךָ ד':

D. lui dit :

« Qu'as-tu dans les mains ? »

Il dit : "Un bâton".

(ב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו ד'
מַזֶּה בְּיָדְךָ
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה:

Il dit :

« Jette-le à terre ».

Il le jeta à terre

et se transforma en serpent.

Moché s'enfuit de devant lui.

(ג) וַיֹּאמֶר
הֲשִׁלְכֶהוּ אֶרְצָה
וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה
וַיְהִי לְנָחָשׁ
וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנָיו:

D. dit à Moché :

« Etends ta main

et saisis sa queue ».

Il avança sa main,

le saisit

et il devint un bâton dans sa main.

(ד) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה
שְׁלַח יָדְךָ
וְאַחַז זִבְזָבוֹ
וַיִּשְׁלַח יָדוֹ
וַיִּחְזַק בּוֹ
וַיְהִי לְמִטָּה בְּכַפּוֹ:

Afin qu'ils croient

que s'est révélé à toi

Hachem le D. de leurs pères

le D. d'Avraham, le D. d'Its'hak

(ה) לְמַעַן יֵאֱמִינוּ
כִּי נִרְאָה אֱלֹהֵיךָ
ד' אֵל קִי אָבִי תָם
אֵל קִי אַבְרָהָם אֵל קִי יִצְחָק

et le D. de Yaâkov.

וְאֵלֵי קִי יַעֲקֹב :

D. lui dit encore:

« Mets ta main dans ton sein ».

Il mit sa main dans son sein,

il la retira

et voici que sa main était lépreuse

comme la neige.

(ו) וַיֹּאמֶר ד' לוֹ עוֹד
הֲבֵא נָא יָדְךָ בְּחֵיקְךָ
וְיָבֵא יָדוֹ בְּחֵיקוֹ
וַיּוֹצֵאָהּ
וְהִנֵּה יָדוֹ מִצַּרְעֶת
כַּשֶּׁלֶג:

Il dit:

« Remets ta main dans ton sein ».

Il remit sa main dans son sein,

il la ressortit de son sein

et voici qu'elle était redevenue comme sa chair.

(ז) וַיֹּאמֶר
הַשֵּׁב יָדְךָ אֶל חֵיקְךָ
וַיִּשָׁב יָדוֹ אֶל חֵיקוֹ
וַיּוֹצֵאָהּ מִחֵיקוֹ
וְהִנֵּה שָׁבָה כְּבָשָׂרוֹ:

« Et s'ils ne te croient pas

et n'écoutent pas

la voix du premier signe,

ils croiront la voix du second signe.

(ח) וְהָיָה אִם ל' א' יֵאֱמִינוּ לְךָ
וְל' א' יִשְׁמְעוּ
לֵק ל' הָאֵת הָרִאשׁוֹן
וְהֵאֱמִינוּ לֵק ל' הָאֵת הָאֲחֵרוֹן:

Mais s'ils ne croient pas

en ces deux signes

et n'écoutent pas ta voix,

tu prendras des eaux du Nil,

tu les répandras sur la terre sèche

et elles seront,

ces eaux que tu prendras du Nil,

elles seront du sang sur la terre sèche ».

(ט) וְהָיָה אִם ל' א' יֵאֱמִינוּ
גַם לְשֵׁנֵי הָאֵת תּוֹת הָאֵלֶּה
וְל' א' יִשְׁמְעוּן לְךָ
וְלִקְחַת מִמִּימֵי הַיָּאֵר
וְשִׁפְכָתָהּ הַיְבֵשָׁה
וְהָיָה
הַמַּיִם אֲשֶׁר תִּקַּח מִן הַיָּאֵר
וְהָיָה לְדָם בַּיְבֵשֶׁת:

Moché dit à D. :

« Je t'en prie Hachem,

je ne suis pas un homme de paroles

ni de puis hier, ni avant-hier

ni depuis que Tu parles à Ton serviteur

car j'ai la bouche pesante et la langue embarrassée ».

(י) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ד'
כִּי אֲדֹנָי
ל' א' אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי כִי
גַם מִתְמוּל גַּם מִשְׁלֹשׁ
גַּם מֵאִזְ דְּבָרְךָ אֶל עַבְדְּךָ
כִּי כִבְדָה פִּיה וּכְבֹד לְשׁוֹן אֲנִי כִי:

D. lui dit:

« Qui a donné une bouche à l'homme

ou qui a rendu muet et sourd,

clairvoyant ou aveugle;

n'est-ce pas Moi Hachem ?

(יא) וַיֹּאמֶר ד' אֵלָיו
מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם
אוּ מִי יָשׁוּם אֶלֶם אוּ חֵרֶשׁ
אוּ פֶקֶח אוּ עוֹר
הֲלֹ אֲנִי כִי ד':

Et maintenant, va,

Je serai avec ta bouche

et Je t'enseignerai ce que tu diras ».

(יב) וְעַתָּה לְךָ
וְאֲנִי כִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ
וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבַּר:

Il dit : « Je t'en prie Hachem
envoie donc quelqu'un d'autre ! »

(יג) וַיֹּאמֶר בִּי ד'
שְׁלַח נָא בְּיַד תְּשַׁלַּח:

La colère de D. s'enflamma contre Moché.

Il dit :
« N'est-ce pas Aharon, ton frère, le Lévi
Je sais
que lui, il parlera !
Et voici qu'il sort déjà à ta rencontre ;
il te verra et se réjouira dans son cœur.

(יד) וַיִּחַר אַף ד' בְּמֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר
הֲלֹא אֶהְיֶה לְךָ אֶחָיו הַלֵּוִי
יָדַעְתִּי
כִּי דָבַר יְדַבֵּר הוּא
וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לִקְרַאתְךָ
וְרָאָךְ וְשִׂמְחָה בְּלִבּוֹ:

Tu lui parleras
et tu placeras les paroles dans sa bouche ;
et Moi, Je serai
avec ta bouche et avec sa bouche.
Je vous apprendrai
ce que vous aurez à faire.

(טו) וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו
וְשַׂמְתָּ אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיו
וְאַנִּי כִּי אֶהְיֶה
עִמָּךְ פִּיךָ וְעַם פִּיהוּ
וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם
אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן:

Et lui, il parlera pour toi
au peuple ;
il sera pour toi une bouche
et toi tu seras un D. pour lui.

(טז) וְדָבַר הוּא לְךָ
אֵל הָעָם
וְהִנֵּה הוּא יִהְיֶה לְךָ לִפֶּה
וְאַתָּה תִּהְיֶה לוֹ לְאֵל קִים:

Et ce bâton,
tu prendras dans ta main
car c'est par lui que tu feras des miracles ».

(יז) וְאֵת הַמַּטֵּה הַזֶּה
תִּקַּח בְּיָדְךָ
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בּוֹ אֶת הָאֵת ת:

Moché partit,
il retourna chez Yitro son beau-père.
Il lui dit :
« Je voudrais partir et retourner près de mes frères
qui sont en Egypte
et je voudrais voir s'ils vivent encore ».
Yitro dit à Moché :
« Va en paix ».

(יח) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה
וַיָּשָׁב אֶל יִתְרוֹ חַתָּנוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ
אֲלֹכָה נָא וְאֲשׁוּבָה אֶל אֶחָי
אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם
וְאֶרְאֶה הַעוֹדִים חַיִּים
וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה
לֵךְ לְשָׁלוֹם:

D. dit à Moché à Midian :
« Va, retourne en Egypte
car sont morts tous les hommes
qui en voulaient à ta vie ».

(יט) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן
לֵךְ שָׁב מִצְרַיִם
כִּי מָתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים
הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ:

Moché prit sa femme et ses fils,
il les plaça sur l'âne.
Il retourna vers le pays d'Egypte.

(כ) וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו
וַיִּרְפְּכֶם עַל הָחֶמֶר
וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם

Moché prit
le bâton de D. dans sa main.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה
אֶת מִטֵּה הָאֵל קִים בְּיָדוֹ:

D. dit à Moché :
« Lorsque tu iras pour retourner en Egypte,
sache que tous les miracles
que J'ai mis dans ta main,
tu les feras devant Pharaon
et Moi, J'endurcirai son cœur
et il ne renverra pas le peuple.

(כא) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה
בְּלָכְתְּךָ לָשׁוּב מִצְרָיִם
רְאֵה כָּל הַמִּפְתִּים
אֲשֶׁר שָׂמֵתִי בְיָדְךָ
וַעֲשִׂיתֶם לִפְנֵי פַרְעֹה
וְאֲנִי אֶחְזַק אֶת לְבוֹ
וְלֹא יִשְׁלַח אֶת הָעָם:

Tu diras à Pharaon :
"Ainsi D. a dit :
« Israël est Mon fils, Mon aîné.

(כב) וַאֲמַרְתָּ אֶל פַּרְעֹה
כֹּה אָמַר ד'
בְּנִי בְּכֹרִי יִשְׂרָאֵל:

Et Je t'avais dit :
"Renvoie Mon fils
afin qu'il Me serve,
et tu as refusé de le laisser partir ;
voici que Je vais tuer ton fils, ton aîné ».

(כג) וְאָמַר אֵלֶיךָ
שְׁלַח אֶת בְּנִי
וַיַּעֲבֹדֵנִי
וְתִמְאַן לְשַׁלְּחוֹ
הִנֵּה אֲנִי כִּי הִרְגָת אֶת בְּנִי בְּכֹרִי:

Ce fut en route, à l'auberge,
D. l'aborda
et voulut le faire mourir.

(כד) וַיְהִי בְּדַרְכּוֹ בְּמִלּוֹן
וַיִּפְגְּשֵׁהוּ ד'
וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ:

Tsipora prit un caillou
et coupa la ôrla de son fils,
la posa à ses pieds
et elle dit :
« Car tu es un époux de sang pour moi ».

(כה) וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֶרֶף
וַתְּכַרֵּת אֶת עֶרְלַת בְּנָהּ
וַתַּגֵּעַ לְרַגְלֶיהָ
וַתֹּאמֶר
כִּי חַתָּן דָּמִים אַתָּה לִּי:

Il le relâcha.
Elle dit alors :
« Epoux de sang à cause de la circoncision ».

(כו) וַיִּרְף מִמֶּנּוּ
אִז אָמְרָה
חַתָּן דָּמִים לְמוֹלַת:

D. dit à Aharon :
« Va à la rencontre de Moché
dans le désert ».
Il partit ; ils se rencontrèrent
sur la montagne de D.
Il l'embrassa.

(כז) וַיֹּאמֶר ד' אֶל אַהֲרֹן
לֵךְ לִקְרַאת מֹשֶׁה
הַמִּדְבָּרָה
וַיִּלְךְ וַיִּפְגְּשֵׁהוּ
בְּהַר הָאֵל קִים
וַיִּשָּׁק לוֹ:

Moché raconta à Aharon
toutes les paroles de D.
dont Il l'avait chargé

(כח) וַיַּגֵּד מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן
אֶת כָּל דְּבָרֵי ד'
אֲשֶׁר שְׁלַחוֹ

et tous les prodiges
qu'Il lui avait ordonnés.

וְאֵת כָּל הָאֵתוֹת
אֲשֶׁר צִוְּהוּ:

Moché et Aharon partirent.
Ils rassemblèrent
tous les anciens des enfants d'Israël.

(כט) וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
וַיֹּאסְפוּ
אֵת כָּל זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

Aharon dit toutes les paroles
que D. avait adressées à Moché.
Il exécuta les prodiges aux yeux du peuple.

(ל) וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֵת כָּל הַדְּבָרִים
אֲשֶׁר דִּבֶּר ד' אֶל מֹשֶׁה
וַיַּעַשׂ הָאֵתוֹת לְעֵינֵי הָעָם:

Le peuple crut ;
Ils comprirent
que D. s'était souvenu des enfants d'Israël
et qu'Il avait vu leur misère.
Ils s'inclinèrent et se prosternèrent.

(לא) וַיֵּאֱמֶן הָעָם
וַיִּשְׁמְעוּ
כִּי פָקַד ד' אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְכִי רָאָה אֵת עֲנִיָּם
וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:

רש"י

Il se transforma en serpent :
Il lui fait allusion par là
qu'il a dit de la médisance sur Israël
(en disant : « ils ne croiront pas »)
et qu'il a pratiqué l'art du serpent.

(ג) ויהי לנחש -
רמז לו
שסיפר לשון הרע על ישראל
(באומרו לא יאמינו לי)
ותפש אומנותו של נחש:

Lépreuse comme la neige :
La lèpre est habituellement blanche.
« Si c'est une tâche blanche ».
Par ce signe aussi
Il lui fait allusion
qu'il a dit de la médisance
en disant : « Ils ne me croiront pas ».
C'est pourquoi il a été frappé par la lèpre
comme Myriam a été frappée par la faute de la médisance.

(ו) מצרעת כשלג -
דרך צרעת להיות לבנה.
אם בהרת לבנה היא
אף באות זה
רמז לו
שלשון הרע סיפר
באומרו לא יאמינו לי
לפיכך הלקהו בצרעת
כמו שלקתה מרים על לשון הרע:

Il la ressortit de son sein et voici qu'elle etc. :
On apprend de là
que la mesure de la bonté de D.
vient plus vite
que la mesure de la punition,
car la première fois (Verset 6)
il n'est pas dit : « de son sein ».

(ז) ויוציאה מחיקו והנה שבה וגו' -
מכאן
שמדה טובה
ממהרת לבא
ממדת פורעניות
שהרי בראשונה
לא נאמר מחיקו:

Qui a donné une bouche ? :
Qui t'a appris à parler

(יא) מי שם פה וגו' -
מי למדך לדבר

lorsque tu es passé en jugement devant Pharaon
pour avoir tué l'Egyptien ?

כשהיית נדון לפני פרעה
על המצרי:

Ou qui a rendu muet ? :
Qui a rendu Pharaon muet
pour qu'il ne puisse pas persister
dans l'ordre qu'il avait donné de tuer ?
Et sourd ses serviteurs,
qui n'ont pas entendu
lorsqu'il a donné l'ordre de te tuer ?
Et ses bourreaux,
qui les a rendu aveugles ?
Qui n'ont pas vu
que tu t'enfuyais de l'échafaud
et que tu échappais ?

או מי ישום אלם -
מי עשה פרעה אלם
שלא נתאמץ
במצות הריגתך
ואת משרתיו חרשים
שלא שמעו
בצוותו עליך
ולאספקלטורין ההורגים
מי עשאו עורים
שלא ראו
כשברחת מן הבימה
ונמלטת:

N'est-ce pas Moi ?
dont le nom est Hachem
qui ait fait tout cela ?

הלא אנכי -
ששמי ד'
עשיתי כל זאת:

La colère s'enflamma :
Rabbi Yéhochouâ fils de Kor'ha dit :
Chaque colère (de D.) dans la Thora
est suivie d'une punition.
Mais ici aucune sanction n'est mentionnée
et nous ne trouvons pas
que cette colère ait entraînée une punition.
Rabbi Yossi lui répond :
Ici aussi une sanction est prononcée :
« N'est-ce pas Aharon ton frère, le Lévi
qui était destiné à être Lévi
et pas prêtre.
Tandis que la prêtrise, Mon intention était
qu'elle sorte de toi.
A présent,
il n'en sera plus ainsi.
En effet, il sera prêtre et toi Lévi.
Comme il est dit : « Et Moché l'homme de D.,
ses fils sont nommés dans la tribu de Lévi. »

(ד') ויחר אף -
רבי יהושע בן קרחה אומר
כל חרון אף שבתורה
נאמר בו רושם
וזה לא נאמר בו רושם
ולא מצינו
שבא עונש על ידי אותו חרון.
אמר לו רבי יוסי
אף בזו נאמר בו רושם.
הלא אהרן אחיך הלוי
שהיה עתיד להיות לוי
ולא כהן
והכהונה הייתי אומר
לצאת ממך
מעתה
לא יהיה כן
אלא הוא יהיה כהן ואתה לוי
שנאמר ומשה איש האלקים
בניו יקראו על שבט הלוי:

Il te verra et se réjouira dans son cœur :
Contrairement à ce que tu pensais
qu'il t'en voudrait
parce que tu as atteint une haute dignité.
Et c'est par cela qu'Aharon a mérité
de porter les ornements du pectoral

וראך ושמה בלבו -
לא כשאתה סבור
שיהא מקפיד עליך
שאתה עולה לגדולה.
ומשם זכה אהרן
לעדי החשן

qui est placé sur le cœur.

הנתון על הלב:

Sur l'âne :

C'est un âne particulier.

C'est l'âne

qu'Avraham avait sellé

pour le sacrifice d'Its'hak

et c'est celui sur lequel plus tard

le roi messianique se dévoilera.

Comme il est dit : « Un humble est monté sur un âne ».

(כ) על החמר -

חמור המיוחד

הוא החמור

שחבש אברהם

לעקידת יצחק

והוא שעתיד

מלך המשיח להגלות עליו

שנאמר עני ורוכב על חמור:

Renvoie mon fils ... voilà que Je vais tuer :

C'est la dernière des plaies

mais Il l'avertit sur celle-ci en premier

car c'est la plus dure.

C'est ce qui est écrit dans Job :

« Vois, D. est grand dans Sa puissance,

c'est pourquoi, qui est un Maître semblable à Lui ».

Un être de cher et de sang

qui veut se venger de son prochain

cache ses intuitions

pour que l'autre ne cherche pas à échapper.

Mais D. est grand dans Sa puissance

et on ne saurait lui échapper

qu'en revenant à Lui.

C'est pourquoi Il est un maître qui enseigne

et avertit qu'on revienne à Lui.

(כג) שלח את בני וגו' הנה אנכי הורג וגו' -

היא מכה אחרונה

ובה התרהו תחלה

מפני שהיא קשה.

וזה הוא שנאמר באיוב

הן קל ישגיב בכחו

לפיכך מי כמוהו מורה.

בשר ודם

המבקש להנקם מחבירו

מעלים את דבריו

שלא יבקש הצלה

אבל הקב"ה ישגיב בכחו

ואין יכולת להמלט מידו

כי אם בשובו אליו

לפיכך הוא מורהו

ומתרה בו לשוב:

Il voulut le faire mourir :

Moché.

Parce qu'il n'avait pas circoncis Eliézer son fils

et c'est pour s'être laissé aller

qu'il méritait la mort.

Rabbi Yossi dit :

Loin de nous l'idée que Moché s'est laissé aller,

mais il s'est dit :

« Si je le circoncis et me mets en route,

c'est un danger pour l'enfant

durant trois jours.

Si je le circoncis et attends trois jours,

alors que D. m'a ordonné :

« Va, retourne en Egypte ».

Pourquoi méritait-il donc la mort ?

Parce qu'il s'est occupé d'abord de son gîte à l'auberge.

L'ange avait pris la forme d'un serpent

qui l'avalait

(כד) ויבקש המיתו -

למשה

לפי שלא מל את אליעזר בנו

ועל שנתרשל

נענש עונש מיתה.

תניא אמר רבי יוסי

ח"ו לא נתרשל

אלא אמר

אמול ואצא לדרך

סכנה היא לתינוק

עד שלשה ימים

אמול ואשה שלשה ימים

הקב"ה צוני

לך שוב מצרים

ומפני מה נענש מיתה

לפי שנתעסק במלון תחלה

והיה המלאך נעשה כמין נחש

ובולעו

en commençant par la tête jusqu'aux hanches
puis le rejetait pour l'avaler à nouveau depuis les pieds
jusqu'à l'endroit en question.
C'est comme cela que Tsipora a compris
que c'était à cause de la circoncision.

מראשו ועד יריכיו
וחוזר וכולעו מרגליו
ועד אותו מקום
הבינה צפורה
שבשביל המילה הוא:

פרשת שמות - פרק ה'

Puis, Moché et Aharon vinrent.
Ils dirent à Pharaon :
« Ainsi D. a dit,
le D. d'Israël :
"Laisse partir mon peuple
et qu'ils célèbrent les fêtes dans le désert ».

(א) ואחר באו משה ואהרן
ויאמרו אל פרעה ה'
כ' ה' אמר ד'
אל קי ישראל
שלח את עמי
ונח גו לי במדבר:

Pharaon dit : « Qui est Hachem
dont je dois écouter la parole
en renvoyant Israël ?
Je ne connais pas Hachem
et aussi, je ne renverrai pas Israël ».

(ב) ויאמר פרעה מי ד'
אשר אשמע בק' לו
לשלח את ישראל
ל' א ידעתי את ד'
וגם את ישראל ל' א אשלח:

Ils dirent :
« Le D. des hébreux
s'est manifesté à nous.
Nous voudrions aller
à trois journées de chemin dans le désert
et nous sacrifierons à Hachem notre D.
de peur qu'Il nous atteigne
par la peste ou par l'épée ».

(ג) ויאמרו
אל קי העברים
נקרא עלינו
נלכה בא
דרך שלשת ימים במדבר
ונזבחה לד' אל קינו
פן יפגענו
בדבר או בחרב:

Le roi d'Egypte leur a dit :
« Pourquoi Moché et Aaron,
dérangez-vous le peuple de ses travaux ;
Allez à vos travaux ! »

(ד) ויאמר אלהם מלך מצרים
למה משה ואהרן
תפריעו את העם ממעשיו
לכו לסבל תיכם:

Pharaon dit :
« Voici que cette population est nombreuse à présent dans le pays
et vous leur feriez interrompre
leurs corvées ? »

(ה) ויאמר פרעה ה'
הן רבים עתה עם הארץ
והשבתם אתם
מסבל תם:

Pharaon ordonna ce jour même
aux commissaires du peuple
et à ses surveillants
en disant :

(ו) ויצו פרעה ביום ההוא
את הנ' גשים בעם
ואת ש' טריו
לאמר:

« Vous ne continuerez pas
à donner de la paille au peuple
pour la préparation des briques
comme hier et avant-hier ;
ils iront eux-mêmes
et se ramasseront de la paille.

(ז) לֹא תִּסְפּוּן
לְתַת תְּבֹן לְעַם
לְלֶבֶן הַלְבָנִים
כַּתְמוֹל שְׁלֹשׁ
הֵם יֵלְכוּ
וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבֹן:

Et le compte des briques
qu'ils faisaient hier et avant-hier
imposez-le leur.
Ne leur diminuez pas
car ils se sont relâchés ;
voilà pourquoi ils crient en disant :
« Allons sacrifier à notre D. »

(ח) וְאֵת מִתְכַּנְּת הַלְבָנִים
אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְמוֹל שְׁלֹשׁ
תְּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם
לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ
כִּי נִרְפִּים הֵם
עַל כֵּן הֵם צֹעְקִים לְאֵמֹר
נִלְכָּה נִזְבַּחַה לְאֵל קִינּוּ:

Que l'on charge de travail ces gens,
qu'ils y soient astreints
et qu'ils ne se préoccupent pas de paroles mensongères.

(ט) תִּכְבַּד הָעֵבֶד דָּה עַל הָאֲנָשִׁים
וַיַּעֲשׂוּ כֵּה
וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שְׁקָר:

Les commissaires du peuple et ses surveillants sortirent.
Ils dirent au peuple en disant :
« Ainsi Pharaon a dit :
"Je ne vous donnerai plus de paille.

(י) וַיֵּצְאוּ בְּגִשֵׁי הָעַם וְשׁוֹטְרֵיו
וַיֹּאמְרוּ אֶל הָעַם לְאֵמֹר
כֹּה אָמַר פַּרְעֹה
אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם תְּבֹן:

Vous-même allez,
prenez-vous de la paille
où vous pourrez en trouver,
car il ne sera rien diminué de votre travail ».

(יא) אַתֶּם לָכוּ
קַחוּ לָכֶם תְּבֹן
מֵאֲשֶׁר תִּמְצְאוּ
כִּי אֵין נִגְרַע מֵעַבְדְּכֶם דְּבָר:

Le peuple se dispersa
dans tout le pays d'Egypte
pour ramasser du chaume en guise de paille.

(יב) וַיִּפְּץ הָעַם
בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם
לְקַשֵּׁשׁ קֶשׁ לְתְּבֹן:

Les commissaires les harcelaient en disant :
« Terminez votre travail
du jour à son jour
comme lorsque la paille était là ».

(יג) וְהַנְּגִשִׁים אֲצִים לְאֵמֹר
כָּלוּ מַעֲשֵׂיכֶם
דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ
כַּאֲשֶׁר בְּהֵיֹת הַתְּבֹן:

Ils furent frappés,
les chefs de corvées des enfants d'Israël
qu'avaient placé sur eux
les commissaires de Pharaon
en disant :
« Pourquoi n'avez-vous pas terminé votre tâche
en faisant les briques

(יד) וַיִּכּוּ
שׁוֹטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר שָׂמוּ עֲלֵהֶם
בְּגִשֵׁי פַרְעֹה
לְאֵמֹר
מַדּוּעַ לֹא כָלִיתֶם תְּקֻמַּתְכֶּם
לְלֶבֶן

comme hier et avant-hier,
ni hier ni aujourd'hui ? »

כַּתְמוֹל שְׁלֹשׁ יָמִים
גַּם תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם:

Les commissaires des enfants d'Israël vinrent
et crièrent à Pharaon en disant :
« Pourquoi traites-tu ainsi tes serviteurs ?

(טו) וַיָּבֹאוּ שְׂרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּצְעֲקוּ אֶל פַּרְעֹה לֵאמֹר
לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹּה לַעֲבָדֶיךָ:

La paille, il n'en est pas fourni à tes serviteurs
et des briques
ils nous disent : "faites-en"!
Et voici
tes serviteurs sont frappés
et c'est une faute pour ton peuple ».

(טז) תָּכֵן אִין נָתַן לַעֲבָדֶיךָ
וּלְבָנִים
אִמְרִים לְנוּ עֲשׂוּ
וְהִנֵּה
עֲבָדֶיךָ מְכִים
וְחָטְאת עַמְּךָ:

Il dit :
« Vous êtes relâchés, oui, relâchés,
c'est pourquoi vous dites :
"Allons sacrifier à D.".

(יז) וַיֹּאמֶר
נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים
עַל כֵּן אַתֶּם אֹמְרִים
נִלְכָּה נִזְבַּחַה לַד':

Et maintenant,
allez travailler
et la paille ne vous sera pas donnée
et vous fournirez les comptes des briques ».

(יח) וַעֲתָה וְתֵן
לָכֹה עֲבָדוּ
וְתָכֵן לֹא יִנָּתֵן לָכֶם
לְבָנִים תַּתְּנוּ:

Les commissaires des enfants d'Israël les virent malheureux
en disant :
« Vous ne ferez pas moins de briques,
les tâches du jour en son jour ! »

(יט) וַיִּרְאוּ שְׂרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מַעַל בְּרַע
לְאֹמְרֵיהֶם
לֹא תִגְרַעוּ מִלְּבָנֵיכֶם
דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ:

Ils rencontrèrent Moché et Aaron,
debout devant eux,
alors qu'ils sortaient de chez Pharaon.

(כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן
נֹצְבִים לִקְרַאתָם
בְּצֵאתָם מֵאֵת פַּרְעֹה:

Et ils leur dirent :
« Que D. vous regarde et vous juge,
vous qui nous avez mis en mauvaise odeur
auprès de Pharaon et auprès de ses serviteurs
en leur donnant l'épée dans la main
pour nous tuer !

(כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם
יִרְאֵה ד' עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט
אֲשֶׁר הִבְאֵשְׁתֶּם אֶת־רֵיחֲנוּ
בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו
לְתֵת חֶרֶב בְּיָדֵם
לְהַרְגֵנוּ:

Moché retourna vers D.
et dit :
« Hachem, pourquoi as-Tu fait du mal à ce peuple ?
Pourquoi m'avais-tu donc envoyé ?

(כב) וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־ד'
וַיֹּאמֶר
ד' לָמָּה הִרַעְתָּה לְעַם הַזֶּה
לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי:

Depuis que je suis allé chez Pharaon
pour parler en ton nom,
il a fait du mal à ce peuple
et Tu n'as pas sauvé ton peuple ! »

(כג) וּמֵאָז בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה וְהִצַּלְתִּי
לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ
הִרַע לְעַם הַזֶּה
לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמְּךָ:

רש"י

Puis Moché et Aharon vinrent :
Mais les anciens se sont esquivés l'un après l'autre
derrière Moché et Aharon
au point qu'ils étaient tous partis
avant même qu'ils n'arrivent au palais
parce qu'ils avaient peur d'y aller.
Et au Sinaï, on leur a tenu compte ;
Moché tout seul s'approcha
et eux n'approchèrent pas ;
Il les renvoya en arrière.

(א) ואחר באו משה ואהרן וגו' -
אבל הזקנים נשמטו אחד אחד
מאחר משה ואהרן
עד שנשמטו כולם
קודם שהגיעו לפלטיין
לפי שיראו ללכת
ובסיני נפרע להם
ונגש משה לבדו
והם לא יגשו
החזירים לאחוריהם:

Les commissaires :
C'étaient des Egyptiens
tandis que les surveillants
étaient des Hébreux.
Un commissaire était responsable
de quelques surveillants
et c'est le surveillant qui avait la charge
de contrôler sévèrement ceux qui faisaient le travail.

(ו) הנגשים -
מצריים היו
והשוטרים
היו ישראלים
הנוגש ממונה
על כמה שוטרים
והשוטר ממונה
לרדות בעושי המלאכה:

Et le compte des briques :
Le compte total des briques
que chacun faisait journellement
quand la paille leur était fournie,
le même compte
vous leur imposez maintenant
afin que le travail leur soit plus lourd.

(ח) ואת מתכנת הלבנים -
סכום חשבון הלבנים
שהיה כל אחד עושה ליום
כשהיה התבן נתן להם
אותו סכום
תשימו עליהם גם עתה
למען תכבד העבודה עליהם:

Car ils sont relâchés :
Dans le travail.
C'est pourquoi leur cœur se tourne vers des sottises
et ils crient en disant : « Allons... »

כי נרפים -
מן העבודה הם
לכך לבם פונה אל הבטלה
וצועקים לאמר נלכה וגו':

Ils furent frappés, les chefs de corvées des enfants d'Israël
Les chefs de corvées étaient des Hébreux
et avaient pitié de leurs compagnons
et ne les pressaient pas.
Lorsqu'ils remettaient les briques
aux commissaires qui étaient des Egyptiens

(יד) ויכו שוטרי בני ישראל -
השוטרים ישראלים היו
וחסים על חבריהם
מלדחקם
וכשהיו משלימין הלבנים
לנוגשים שהם מצריים

et qu'il en manquait dans le compte,
ils les frappaient
parce qu'ils n'avaient pas pressé
ceux qui faisaient le travail.
C'est pourquoi,
ce sont ces chefs de corvées qui ont mérité
de faire partie du Sanhédrin
et que soit prélevée une partie de l'esprit
qui était sur Moché
pour se placer sur eux.
Comme il est dit : « Réunis Moi 70 hommes
parmi les anciens d'Israël
ceux que tu sais
le bien qu'ils ont fait en Egypte.
Car ceux sont eux qui étaient les anciens d'Israël
et ses chefs de corvées ».

והיה חסר מן הסכום
היו מלקין אותם
על שלא דחקו
את עושי המלאכה.
לפיכך
זכו אותן שוטרים
להיות סנהדרין
ונאצל מן הרוח
אשר על משה
והושם עליהם
שנאמר אספה לי שבעים איש
מזקני ישראל
מאותן שידעת
הטובה שעשו במצרים
כי הם זקני העם
ושוטרי:

Ils rencontrèrent :
Des gens d'Israël, Moché et Aharon.
Et nos maîtres expliquent :
les expressions « se disputant »
et « se tenant debout »,
désignent toujours Datan et Aviram.
Comme il est dit à leur sujet :
« Ils sortirent, se tenant ».

(כ) ויפגעו -
אנשים מישראל את משה ואת אהרן
ורבותינו דרשו
כל נצים
ונצבים
דתן ואבירם היו
שנאמר בהם
יצאו נצבים:

ספר שמות - פרק ו'

Hachem dit à Moché :
« Maintenant tu verras
ce que je ferai à Pharaon
car à cause d'une main puissante
il les laissera partir
et avec une main puissante
il les chassera de son pays ».

(א) וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה
עֵתָה תִּרְאֶה
אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעֹה
כִּי בְּיַד חֲזָקָה
יִשְׁלַחַם
וּבְיַד חֲזָקָה
יִגְרֹשֶׂם מֵאֶרֶצוֹ:

רש"י

Maintenant tu verras :
Tu as critiqué Mes manières d'agir
non pas comme Avraham
à qui J'ai dit :
« C'est par Its'hak que sera nommée la descendance »

(א) עתה תראה וגו' -
הרהרת על מדותי
לא כאברהם
שאמרתי לו
כי ביצחק יקרא לך זרע

et à qui J'ai dit ensuite :
« Offre-le en sacrifice »
et il n'a fait aucune critique.
C'est pourquoi : « Maintenant tu verras ».
Ce qui arrivera à Pharaon tu verras
mais pas ce qui arrivera aux rois des sept nations
lorsque Je les ferai rentrer en Israël.

ואחר כך אמרתי לו
העלהו לעולה
ולא הרהר אחרי מדותי.
לפיכך עתה תראה.
העשוי לפרעה תראה
ולא העשוי למלכי שבעה אומות
כשאביאם לארץ: